

Celá rozsáhlá publikace je tištěna na velmi dobrém papíře a každý oddíl je opatřen názornými mapkami, což v dějinách literatury nebývá běžným jevem. Na str. 587-615 je petitem tištěná důkladná bibliografie k jednotlivým oddílům a autorům. Str. 617-647 obsahuje abecední seznam probíraných autorů s hlavními údaji životopisnými a stručnými charakteristikami jejich děl. Přehled italských překladů hlavních autorů je uveden na str. 647-648, na str. 649-661 následuje jmenný rejstřík a na str. 662-667 se nachází obsah předkládané publikace, zahrnující nejen seznam jednotlivých oddílů, ale i jejich podrobné dělení na jednotlivé kapitoly a podkapitoly. Str. 667 pak obsahuje seznam mapek.

I. Canfora nám předložil důkladný výklad dějin řecké literatury, který je nerozlučně spojen s analýzou společenského dění, svědčící o autorově hluboké znalosti historie řeckého světa, občas také leccos napovídá i o Canforově světovém názoru. Publikace svým rozsahem výrazně převyšuje požadavky kladené na knihy zařazované mezi spisy určené pro školskou potřebu (edizione scolastica). Velmi dobře je kniha promyšlena i po stránce formálního provedení a mohla by obecně sloužit jako příklad vzorného metodologického přístupu při zpracování dějin literatury. Na mysli tu nemám jen znihované již přehledné mapky, které vhodně ilustrují výklady v jednotlivých oddílech, nýbrž i celkovou grafickou úpravu s heslovitými titulky po stranách, chronologické tabulky, a především stručné hesláře s hlavními údaji o jednotlivých autorech (opět graficky vhodně odlišenými) na začátku kapitol či podkapitol, které Canforovi dovolují, aby se věnoval výkladům moderních teorií jednotlivých problémových okruhů, aniž čtenáře zbavuje orientace v různých složitých otázkách.

Canfora v rámci svých výkladů kriticky hodnotí odbornou literaturu a snaží se rovněž uplatnit svá vlastní stanoviska. Leckdy pro svou argumentaci využívá i ukázek z děl řeckých spisovatelů v italském překladu (jsou tištěny petitem, takže se od vlastních výkladů jasně odlišují). Jak jsem to již na konkrétních místech naznačila, v některých jednotlivých případech převažuje v publikaci hodnocení z aspektu historického a důkladnější rozbor literárně uměleckého přínosu toho či onoho autora prostrádáme.

Dagmar Bartoňková

Jerzy Łanowski, *Literatura Grecji starożytniej w zarysie*, Warszawa 1987, 216 stran a přílohy.

Zájem o dobré příručky k dějinám antických literatur v Polsku potvrzuje skutečnost, že po vydání knihy *Literatura grecka i rzymska w zarysie*, kterou v roce 1981 publikovaly ve varšavském nakladatelství Państwowe wydawnictwo naukowe Maria Cytowska a Hanna Szelest (srov. mou recenzi v SPFFBU E 32 1987, str. 174-176), vychází ve Varšavě ve stejném nakladatelství v roce 1987 přehled dějin řecké literatury z pera současného předního polského klasického filologa z wrocławské univerzity, Jerzyho Łanowského. Jde o upravené a značně doplněné vydání publikace, jež vyšla poprvé ve Varšavě již v roce 1977, v druhém vydání - jen málo rozšířeném - pak v roce 1979, a to v rámci Dějin evropských literatur pod titulem *Literatura starogrecka*. Podobně jako dějiny řecké a římské literatury od M. Cytowské a H. Szelestové má předkládaná publikace J. Łanowského sloužit širšímu kruhu zájemců o antickou literaturu - nejde tedy o speciální příručku pro studenty klasické filologie. To také ovlivnilo celkovou koncepci práce, neboť autor se soustřeďuje především na ta díla, která měla největší ohlas ve světové literatuře. Łanowski se vypořádává s řeckou literaturou na 157 stranách souvislého textu, jež tradičně dělí do kapitol podle jednotlivých vývojových fází (období archaická 18-53; období klasická 54-128; období helénistická 129-140; období římská a křesťanská 141-158).

Autorovi se daří i na malém prostoru seznamovat čtenáře s vývojem řecké literatury s přihlednutím k jejím nejtýpichtějším fenoménům, přičemž ovšem zpravidla vychází z nejnovějšího stavu bádání a věnuje zvýšený zájem aktuálním otázkám. Tak si zvláštní pozornost zasluží Lanowského pojednání o Homérovi a homérské otázce, nové chronologické razení Aischylovy tragédie Hiketidés na základě papyrových nálezů (problematiku Aischylova Prométea však autor přechází), výklady o nové komedii atd. Pojednání o nové komedii a Menandroví v rámci kapitoly o dramatu období klasického sice napomáhá čtenáři utvářet si souvislou představu o vývoji řecké dramatické tvorby, nabízí se však otázka, zda toto členění nezkrleslí poněkud přínos helénistického období, neboť výkladu této epochy jsou pak již věnovány jen dvě kapitoly, a to kapitola o próze a o poezii (drama již znovu připomínáno není).

Lanowského pedagogická erudice, patrná v celém kontextu knihy, se projevuje i velmi vhodně zapojenými chronologickými tabulkami (159-167), obsahujícími přehledné údaje jak z řecké historie, tak i z dějin kultury a slovesného umění. Publikace se řadí k moderně koncipovaným příručkám, jež se v posledních letech objevují stále častěji (srov. např. recenzi o italsky psaných dějinách řecké literatury od Canfory v tomto čísle SPFFBU).

Pro polského čtenáře je zajisté velmi užitečný přehled překladů z řecké literatury do polštiny (168-176) i seznam odborné literatury (177-180), který je však zaměřen výhradně jen na práce polského původu. Jmenný rejstřík (181-202) obsahuje zároveň i názvy titulů děl jednotlivých autorů, což usnadňuje orientaci čtenáře, za velmi užitečné považují rovněž zafazování indexu důležitých literárních a kulturních termínů (203-209). Seznam ilustrací, jež následují v příloze, není pouhým výčtem, nýbrž obsahuje důkladnou charakteristiku předkládaného materiálu (210-215). Vysoká odborná úroveň recenzované příručky Lanowského svědčí o tom, že polští klasičtí filologové nezapomínají na rostoucí zájem o antický starověk a že polská nakladatelství dávají přednost tomu, aby i knihy určené pro zájemce z neoborných kruhů pocházely z pera skutečných znalců.

Dagmar Bartoňková

Massimo Fusillo, Il romanzo greco - polifonia ed eros. Marsilio Editori, Venezia 1989.

M. Fusillo přistupuje k řeckému románu vyzbrojen nejen důkladnou znalostí literatury týkající se bezprostředně zkoumaného tématu, ale i s přehledem o problematice románu světového. Jak to napovídá již sám podtitul, Fusillo se vyrovnává hlavně se studiem Bachtina, pokud jde o román středověký, Bachtinem opomenutý, tu se autor opírá o Segra (srov. bohatou bibliografii na str. 235-252). Román jako literární druh se snaží vidět v jeho nepřetržitém vývoji a nesouhlasí s Bachtinem v tom, že by byl řecký román monologický a statický (termín polyfonie převzal Bachtin z hudby a označuje jím romány dialogické), neboť toto tvrzení by mohlo podle F. platit nanejvýš o první fázi vývoje řeckého románu.

Fusillova kniha je rozdělena do tří oddílů. v odd. prvním (17-109) se mimo jiné autor zamýšlí nad vztahy mezi antickým románem a epikou, tragédií i komedií, ale také lyrikou a historiografií, vypořádává se se starším názorem o tom, že se řecký román zrodil z rétoriky, a podtrhuje význam listů v řecké románové tvorbě. Dotýká se tradiční otázky vztahu novely a románu a rezolutně odmítá klást ostrou hranici mezi tzv. románem komicko-realistický a idealistický.

Další oddíl (111-178) je rozdělen do pěti kapitol, v nichž autor rozebírá jednotlivé řecké romány z hlediska jejich narativní techniky (srov. Häggovu publikaci z r. 1971, věnovanou spec. narativní technice řeckých románů). V 1. kap. se obecně zamýšlí nad narativní situací v období vzniku řeckého románu a konstatuje, že starší romány - řadí sem Charitóna, Xenofóna z Efesu, jen částečně Héliodóra a Longa - reprezentují narativní situaci kánoničtější, podobnou oné